వరశుల్కము

శ్రీమతి క. పద్మావతీదేవి.

౧

సాంఘిక దుస్థితి

నేత్రములా తామరరేకులంబోలె దీర్ఘములు, విశాలములు. కురులు నల్లని కాటుకరంగుతో పిరుదల వరకు వ్రేలాడుచున్నవి. మేనుపచ్చని బంగారమువంటి చాయ, వయస్సు పదునొకండు సంవత్సరములు. పాఠశాలలో 1 వ ఫారము చదువుచున్నది. సంగీతమనిన మిక్కిలి ప్రీతి. దీనులయెడ జాలిమెండు. పాపము! సుశీల యిప్పటిబాలికలవలె ఆభరణములులేక మెడలో సన్ననిచైను, చెవిలో స్టారులుమాత్రమే కలవు. సుశీలకు రాట్నమనిన నెంతయో ప్రియము. తీరుబాటు సమయములందెల్లప్పుడు కాలము వ్యర్థముచేయక రాట్నము ద్రిప్పుచు ఇరువదియవనెంబరువరకు రాట్నముపై నూలుందీయుట కలవాటుపడెను. ఆమెకు ఖద్దరుకట్టుట యందే అభిలాష.

సుశీలకు ఇద్దరక్కలును, నొకసోదరుడునుంగలరు. సోదరుడందరిలోను చిన్నవాడు. తండ్రిపేరు కృష్ణయ్యగారు. సాధారణ సంపన్న గృహస్థుడు. తనకు భూమిపైవచ్చు నాల్గువందల రూపాయలతోను, ఋణముచేయక తనభార్యను నల్గురుపిల్లలను బోషించుచుండెను. పెద్దకుమార్తెయగు సత్యవతికి ఆనోన్నదకములుగల సంబంధముచేయనెంచి యెక్కడను తగుసంబంధము దొరకక, వెదకివెదకి చివరకు వెయ్యినూట పదహార్లు కట్నమిచ్చి భూవసతిలేని ఒకస్కూలుఫైనల్ విద్యార్థికిచ్చి వివాహముచేసెను. పాపమామె రజస్వలయైన మొదటిసంవత్సరమే యాపెభర్త కాలగతినొందెను. కృష్ణయ్య తనపెద్దపుత్రిక వివాహమునకుచేసిన రెండువేలరూప్యముల ఋణముదీర్చుటకు, సాలునకు నూరురూపాయలు ఆదాయమువచ్చు తన రెండుయకరముల పల్లపుభూమిని విక్రయించి సత్యవతినిగూడ తనగృహమందే యుంచుకొని కాలముగడుపుచుండెను.

కృష్ణయ్య తనపెద్దకుమార్తెకు వివాహముచేసిన మరువత్సరముననే, ద్వితీయపుత్రిక అన్నపూర్ణకుగూడ వివాహము చేయవలసివచ్చెను. సత్యవతికి వరునివెదకుటకే పడరానిపాటుపడెను. రూపముకలవానికి గుణవిద్యలులేవు. విద్యగలవానికి వసతిసున్న. వసతికలవానికి వయసుతక్కువ. మఱియునింకేతరగతి వానికైన వేలకువేలు కట్నములు. ఇటిస్థితిలో అన్నపూర్ణకు వివాహముచేయుట కెటులనునోచుచుండెను. తుదకున్నదెల్ల తెగనమ్మి యల్లురకు కట్నములొసగి, తనఏకపుత్రుని కక్షయపాత్ర చేతికివ్వజాలడు, కట్నము లివ్వక తనగారాబుపట్టిని అన్నములేనివానికి విజ్ఞానహీనునికిని పరిణయము చేయనొల్లడు. హా! దైవమా! ఎటులనాగతి విచారించి, విచారించి, తుదకు ఆఱువందల రూప్యములు వరునకును, వందరూపాయలు వరుని తల్లికిని, వందరూపాయలు పెండ్లికుమారుని అప్పచెల్లెండ్రకును, ఎనిమిదివందలవరకిచ్చి యామెను పెండ్లిచేసెను. తరువాత ఒకవత్సరముగడచెను.

౨

మనసుశీలకప్పుడే పదనొకండవవత్సరము. వివాహము చేయుసమయము దాటుచున్నది. కృష్ణయ్యభార్య సుశీల వివాహముసంగతి జ్ఞప్తికిదెచ్చుచు కోతలుకోయుచుండెను. కృష్ణయ్య ఇదివరకే తనకువచ్చు నాదాయమందు సాలుకు నూటరెనుబది, రూపాయలు ఆదాయమువచ్చుభూమిని సత్యవతి అన్నపూర్ణల వివాహము నిమిత్తము విక్రయించెను. యికమిగిలిన ఆస్తితో తనకుటుంబపోషణ యెట్లుజరుగును? తనయనుంగుపట్టి వివాహము చేయుటెట్లు? సుశీలకు వివాహముచేసి తనఏకపుత్రునికి విద్యాబుద్ధులుగఱపి, యాతనినొక కుటుంబీకునిచేసి పోషించుటెట్లాయని, తనలోతాను గుందుచుండెను. భార్య జ్ఞప్తికితెచ్చునపుడు అన్నముసహింపడు.

కంటికి రాత్రికూర్కురాదు. రాత్రి పండుకపుడెల్లా "రామచంద్రప్రభూ! ఏలనన్నీలీల సృజించితివి? విసృజించియు నేల యీ సంసారము కల్పించితివి. కల్పించితివిపో ఆడుసంతానమేల యిచ్చితివి; అందును బెక్కుపుత్రికల నేలనొసంగితివి తండ్రీ ఏమూఢాత్ముడీ కట్నముల బెట్టెనోకదా! సామాన్య కుటుంబములెన్నియో వరకట్నములచే గుల్లలగుచున్నవో కదా! నాబోటివారనందఱి రూపుమాపుటకీ వరకట్న పిశాచమందరిని కూడ యావహించుకొనియున్నది. తండ్రీ! నన్నీసముద్రమునుండి ఎట్లుదరిచేర్చెదవు స్వామీ"యని విచారించుచుండును.

ఇది యిటులుండ అన్నపూర్ణభర్త తనకుమరల మూడువందలరూప్యము లిచ్చినగాని ఔపాసన కార్యమును జరిగించుకొననని అలిగికూర్చుండెను. గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటు అన్నట్లు ఇది ఏమి భగవంతుడా! గొప్పగొప్పవారు పెద్దలు, అందరుకూడ వివాహమునకు గట్నములనుచుబెట్టి సామాన్యసంసారములను మట్టుపెట్టుచున్నారు. ఇప్పుడు గర్భాదానమునకుకూడ కట్నమేమిరా! అల్లునికికట్నమివ్వనా! కూతునల్లునికడకు పంపక ఊరకుండనా? యని కృష్ణయ్య విచారించుచుండెను.

రోజులు జరుగుచున్నవి. ఎక్కడ ప్రయత్నించినను సుశీలకు సంబంధము కుదురలేదు. పదనొకండవ సంవత్సరము దాటుచున్నది. రజస్వలయైన చిక్కు, సాధారణముగ ఎక్కడకు వెళ్లినను సంబంధమునకు ఏదోఒక మచ్చ యుండక తప్పినదికాదు. స్వగ్రామములో వాసుదేవ శాస్త్రిగారి కుమారుడు, శ్రీరామమూర్తి అను యువకుడొకడు అన్నివిధముల నచ్చినవాడుండెను. గాని యాతడు పెద్ద ఆస్థి కలవాడగుటచే వేలకొలది కట్నములడుగునేమో యని భయపడి యీసంబంధము కొఱకు ప్రయత్నించక మిన్నకుండెను.

ఇట్లుండ కృష్ణయ్య అగ్రహారములో నొకసంబంధమున్నదని తెలిసి యచ్చటకు వెళ్లెను. వరుడు బి. ఏ. తరగతియందు చదువుచున్నాడు. హూణవిద్యకై విక్రయించినందున బి. ఏ. యను యక్షరములు రెండుతప్ప వసతిసున్న. వేదాధ్యయన పరుడు. వసతి సంగతి దెలిసికొనుటకు కృష్ణయ్య అగ్రహారము పోయినపుడు ఆవరున కాదాయమేమి లేకున్నను ఆతనికి సాలునకు నాల్గువందల రూపాయలు వచ్చునని అగ్రహారములోని వారిల్లు చివరకు కృష్ణయ్యగారి బంధుగులు గూడ బల్కుచుండిరి. కాని కృష్ణయ్య పాపమిది యంతయు కల్లయని తెలిసికొనజాలకుండెను. ఎటులైనను బాగున్నదని తలచి సుశీలకు వివాహము చేయుట అతితొందర యగుటచేతను, ఇప్పటికే సంబంధమునకు చాలకాలమునుండి తిరుగుచున్నందునను, ఈసంబంధమును స్థిరపరచుకోవలెనని నిశ్చయించుకొనెను.

వరుని యింటిపేరు సత్యవరపువారు. తండ్రి వీరావధానులుగారు. ఇంతదనక కట్నములను దీసికొనుట పుత్రులను విక్రయించుట యనియు, వరులకు సొమ్ముకొఱకు అమ్మబడినవాడు తన నిశ్చసుతుడు గాడనియు, ధర్మపన్నములు చెప్పుచుండెడి ఘనుడు. ఈ వీరావధానులుగారు తన కుమారుని పదునైదు వందలకు బేరము పెట్టినారు. ఎవరయిన పెద్దలు "ఏమండీ మీరు కట్నములు కూడదని పల్కెడివారు కదా? ఏమిది? యని" పలుకగ ఏమిచేయను బాబు మా అబ్బాయి, బి. యే. చదువుచున్నాడని ప్రతివాడును సంబంధము కొఱకు వచ్చుట తోడనే వందలకొలది కట్నమిచ్చెదమని పల్కుచున్నారు. మేమడుగకుండనే వారిచ్చెద మన్నప్పుడు మేమెట్లు మానుకొనగలము? అయినను కట్నము కొఱకు వేధించు మాస్త్రీలమాటలు తీయుటకు వీలుచిక్కినదికాదు." అని చెప్పుచుండెడివాడు. కృష్ణయ్య గోత్రాదుల నెల్లను తఱచి చూచి అడ్డులేదని తెలిసికొని చివరకు వేయిరూప్యములు రొక్కమున్నూ యింకను యేవియో లాంఛనములు యిచ్చుటకు యేర్పరచుకొని తాంబూలము చేతబెట్టి ముహూర్తము పెట్టుకొని నిజగృహమునకు పోయెను.

ముహూర్తము మాఘశుద్ధ పంచమి. అప్పటికి సరిగా నొక మాసమున్నది. కృష్ణయ్య యొక్కచోట పదునైదు వందల రూప్యములు బదులుతెచ్చి వివాహ ప్రయత్నములు మిక్కిలి చురుకుగా జేసుకొనుచుండెను. వివాహము పదిదినములున్నదనగా నాటిమధ్యాన్నము తపాలా మనిషి మూడుగంటలకు కృష్ణయ్యగారికి ఒక యుత్తరము దెచ్చెను.

ఆయుత్తరమును దీసుకొని కృష్ణయ్య తనలో చదువుకొని నిర్ఘాంతపోయి పెద్దనిట్టూర్పు విడిచెను. అందిట్లున్నది.

అగ్రహారము, పుష్యబహుళ గురువారం.

అయ్యా!

నాకుమారునకు కొన్నటిరోజున నొకరువచ్చి పన్నెండువందల రూప్యముల రొక్కమున్నూ, లాంచనములున్నూ, ఉభయఖర్చులున్నూ పెట్టుకొని పిల్లనిచ్చుటకు వచ్చియున్నారు. నాల్గురోజులలో కబురు చేసెదమని వారిని బంపితి. మీయభిప్రాయ మేదియో తెలుపవలయును.

చిత్తగింపుడు
స. వీరావధానులు

ఆహా ఏమి! కలికాలమహిమ! నిశ్చయింపబడిన సంబంధమెట్లు తిరిగిపోయినది. ఈరోజులలో ఈవరకట్నము లెంతటి పండితులనైన తుచ్ఛపు పనులకు పాల్పడ చేయుచున్నవి.. ఏ నీచుడో నిశ్చయింప బడిన సంబంధమునకు ఎక్కువ కట్నమిచ్చెదనని కాసించి యీబ్రాహ్మణుడిట్లు చేసెగదా. నేటిదినములలో బ్రతివాడును పుత్రులను సంతలో గిత్తవలె నమ్ముకొనుటయే కాక నిర్ణయించబడిన బేరములను కూడ ద్రోసి పుచ్చుచున్నారు. అందును అగ్రగణ్యులమని చెప్పుకొనువారే యిట్లాచరించుచుండ తక్కినవారి మాటలిక లెక్కయేల అని కృష్ణయ్యగారు తనలోననుకొనుచు మనస్సున నెంతయు వగచి ఏమిచేయుటకును వీలు లేకను, ఇకసంబంధముల కొఱకు తిరుగలేకను, వివాహ ప్రయత్నములన్నియు పూర్తియగుటచేతను, యేమియుతోచక తానును తనస్నేహితు నొకని వెంటబెట్టుకొని అగ్రహారమునకు బయలుదేరెను. వారిద్దరును అగ్రహారమునకు పోయి వీరావధానులుగారితో "అయ్యా తమకిది తగునా? నిశ్చయమైన సంబంధము నిట్లు త్రోసివేయుదురా?" యని యడుగ, "డబ్బుయిచ్చెదమని వచ్చుచుండగా ఏమిచేయుమయ్యా?" యని బదులు చెప్పెను. అందుమీద వీరిద్దరును యికచేయునదిలేక ప్రయత్నములు పూర్తియగుటచే వివాహమున కయ్యెడి యుభయుల ఖర్చులను గూడ కృష్ణయ్యగారే వహించి వివాహము జరుపుటకు నిశ్చయించుకొని తిరిగీ యింటికి వచ్చిరి.

పెండ్లి నాల్గుదినములున్నది. బందుగుల నందరును పిలుచుకొనిరి. బంధుగులు నంద రొక్కరొక్కరే రామొదలిడిరి. సుశీల పెండ్లికూతురాయెను. అందరును ఎట్టకేలకు సంబంధము నిశ్చయమయ్యెగదాయని సంతసించుచుండిరి. కృష్ణయ్యగారి యిల్లు వివాహశోభచే కలకలలాడుచుండెను. ఒక యువకుడింతలో "కృష్ణయ్యగారిల్లిదేనా"యని సైకిలునుండిదిగి ప్రశ్నించి "కృష్ణయ్యగారున్నారా"యని యడిగెను. కృష్ణయ్యగారు బయటకేగి ఏమని నాయువకుని అడుగగా, నాతడొక కవరు నాయన కిచ్చెను. కృష్ణయ్య యాకవరునందుకొని చింపి దానిలో కాగితముదీసి యందుండునది హూణభాష యగుటచే తెలియక తనయింటికి బంధుత్వమునకై వచ్చిన యొక యువకునిచేతి కాకాగితమునిచ్చి చదువ మనెను. అందిట్లుండెను.

Agraharam

My son not willing marriage this year. No marriage.

S. Veeravadhanulu

(సశేషము)

వరశుల్కము

శ్రీమతి క. పద్మావతీదేవి.

(గత సంచిక తరువాయి)

అతడిది, వసని తండ్రియగు వీరావధానుల కడనుండి వచ్చిన తంతియనియు, అందు తన కుమారునికీ సంవత్సరము వివాహము చేసికొనుట కిష్టము లేదనియు, అందుచే వివాహములేదనియు వ్రాసియుండెనని కృష్ణయ్య కాయువకుడు చెప్పెను.

ఆమాటలు వినుటతోడనే కృష్ణయ్య నిర్ఘాంతపోయి యేమియుతోచక నొకయరగంటవరకు మాట లాడలేకుండి కొంతసేపటికిలేచి లోనికిజని యాతని భార్యతో నిదిచెప్ప నందరు నిర్ఘాంతపోయిరి. అప్పు డక్కడి జనులందరు వారిలోవారు, "వీరావధానులవిద్య తగులబెట్టనా? అతడిన్నిసార్లు కృష్ణయ్యగారిని భాధించుట తగునా. ఇష్టములేనివాడు మొదటనే తెల్పరాదా? ఈసమయమందు కృష్ణయ్యగారు పడు క్షోభయంతయు వీరావధానులుగారికి తగులదా? దగాకోరు వెధవలు కావలసినంత కట్నము తీసుకొని పైగా వివాహపు ఖర్చుల కొఱకేడ్చి యింకొక సంబంధము వచ్చినదని యుత్తరము వ్రాయగా పాపము కృష్ణయ్యగారు పెళ్ళిఖర్చులుగూడ వహించెదనని చెప్పగా నొప్పుకొని తిరుగా నిట్లు తంతివార్తనిత్తురా" యని వారిలో వారు వీరావధానులను, బి. ఏ. చదివిన యతనికుమారుని కీమాత్రము జ్ఞానములేక పోయెనా యని యాతని కుమారుని నోటికివచ్చినట్లెల్ల దిట్టుచుండిరి.

పాపము కృష్ణయ్యగారికేమియు దోచుటలేదు. కుమార్తె వివాహము నెంతమాత్రము ఆపుటకు వీలులేదు. వివాహ ప్రయత్నములన్నియు చేయబడినవి. బంధుగులందరు వచ్చిరి. ఇప్పటికే సంబంధము దొరకక, దొరికియు కూడ పడరానిపాట్లుపడెనే. ఇట్టిస్థితిలో నీదినమున, నీసమయమందు కృష్ణయ్య మనస్సెట్లుండునో కృష్ణయ్యనుబోలు కన్యలు గల్గినవారికే యెరుకగాని వేలకొలది రూప్యములకు తమ కడుపున పుట్టిన పుత్రుల మాంసము నమ్ముచు, కన్యలుగలవారి రక్తమును బిండుచు, గొంతెమ్మకోర్కెల గోరెడివారికేమి యెఱుక? ఏమైననుసరియే యని కృష్ణయ్య "ఛీ! యిట్టి యధమాధముని యొద్దకు మరల బోగూడద"ని తలచి సర్వమునకు భగవంతునదే భారమని యప్పటి కూరకుండెను.

3

శ్రీరామమూర్తియనియు, రామచంద్రుడనియు, రెండునామములనితని తనగ్రామములోనివారు పిలచెదరు. ఎఱ్ఱనిఛాయగల మేనివాడు, విశాలమగు వక్షస్థలము, విశాలములగునేత్రములు, పొడవైన బాహువులుగలవాడు; దీనులయందు ప్రేమమపారము. అసహాయులగు నితరులను చేతనైనసహాయము చేయువాడు, కడుబుద్ధికుశలతగలవాడు. మాతృభాషయందభిమానమెక్కువ, వయస్సు పదునెనిమిదిసంవత్సరములు. సాలునకు పదునైదువందలరూప్యము లాదాయమువచ్చువాడు. వాసుదేవశాస్త్రిగారికి ఏకపుత్రుడు. వార్తాపత్రికలు నిరంతరము చదువుచుండును. ఇంటరుమీడియేట్ తరగతియందుచదువుచు గాంధీమహాత్ముని బోధ విని చదువుమాని రాట్నమేశరణ్యమని రాట్నము ద్రిప్పుచుండును. ఖద్దరుగట్టుటయందు మిక్కిలి యిష్టము గలవాడు.

రామచంద్రునికి పండ్రెండవ సంవత్సరము రాకుండగనే నాలుగైదువేలవరకు కట్నమిచ్చెదమని వచ్చుచుండిరిగాని, తండ్రి రామచంద్రునికి పదునెనిమిదివత్సరములు వచ్చువరకు వివాహముచేయనని పలుకుటచే వెడలిపోవుచుండిరి.

కృష్ణయ్యగారిబుద్ధి రామచంద్రమూర్తిమీద నుండెను. కట్నమివ్వలేక కృష్ణయ్యగారీ సంబంధము కొరకు ప్రయత్నించలేదని యిదివరకే తెల్పియుంటిమి. కృష్ణయ్యగారు తమ స్వల్పాదాయముతో తమ ముగ్గురుకుమార్తెలకు వివాహముచేయుటయందు పడెడు బాధలచూచి రామచంద్రుడు మిక్కిలి జాలిపడు చుండును. వార్తాపత్రికలలో నొకదినమున వరశుల్కములను గూర్చినవ్యాసమును జదివి యీవరకట్నము అన్నిజాతులయందును సామాన్య సంసారములనెట్లు గుల్లచేయుచున్నదనియు జూచి తనలోతాను కట్నముదీసుకొనగూడదనియు నిశ్చయించుకొనెను. మఱియు కట్నము దీసుకొను నితరులకుగూడ వరకట్నమున పుత్రులను బానిసలవలె పరులకమ్ముకొనుట యనియు, కట్నములవల్ల దేశమునెన్నివిధముల పాడగుచున్నదో యవియన్నియు ప్రజలకు దెలియజెప్పుచు కట్నములు మాన్పుటకు ప్రయత్నించుచుండును. మనదేశములోనే ఏనాయకులును, యేపత్రికలును, ఏపండితులును, ఈదేశమందు పుట్టిన నిట్టిఘోరమగు సాంఘికదురాచారమను చీడను నశింపచేయుటకు కలుగజేసికొనకయున్నందులకు మిగుల వగచుచుండువాడు.

తండ్రి వాసుదేవశాస్త్రిగారు, వీరావధానుల వంటివారుగారు. ఆయన జాలిగల హృదయముగలవాడు. సద్వంశములోనివాడు. పేరుకీర్తులుగలవాడు. ఏకపుత్రుడగుటచే రామచంద్రమూర్తి ఎట్లుచెప్పిన నట్లువినుచుండును. రామచంద్రమూర్తికి కృష్ణయ్యగారికుమార్తె సుశీలయందనురాగమెక్కువ. ఆమె ఖద్దరుయందును, చరకాయందును జూపుప్రేమ రామచంద్రునికి సంతసము గొలుపుచుండెను. కృష్ణయ్యగారు నేటి వఱకు సుశీలవివాహమునకై పడినపాట్లు యెప్పటికప్పుడు తనతండ్రికి నివేదించును. నేడు కృష్ణయ్యగారికివచ్చిన తంతివార్త సంగతిగూడదెల్పి "నాయనా! యీయన కట్నములివ్వలేకను, యిచ్చుచుగూడ నిట్లుబాధపడుట నేను చూడజాలను గనుక నేను సుశీలను వివాహమాడెద"నని తండ్రితో తెల్ప వాసుదేవశాస్త్రిగారు "మంచిది నాయనా, నీమాటకునేను వెనుదీతునా సరేకానిమ్మ"ని ఒప్పుకొని కృష్ణయ్యగారికి కబురుచేసెను. కృష్ణయ్య "ఏమి మాయదృష్ట"మని యుప్పొంగెను. అతని బంధుగులయొక్కయు, భార్యయొక్కయు, సంతోషమునకు మేరలేకుండెను. సుశీల సంతోషాబ్ధి నోలలాడుచుండెను. వేలకువేలు కట్నమిచ్చెదనని వచ్చువారిని వదలి, సుశీలకొఱకు పలు కష్టములకులోనై భగవంతునిమీద భారము వేసుకొని యున్న కృష్ణయ్యగారి కుమార్తెను రామచంద్రుడు వివాహమాడ నున్నందులకు ప్రజలందరు వారిని పొగడిరి. ఒక్కదినముననే వాసుదేవశాస్త్రిగారికిగూడ సన్నాహములన్నియు పూర్తికాగా కృష్ణయ్యగారి బంధుగులందరు వెడలకుండగనే, ఆ ముహూర్తముననే మాఘశుద్ధ పంచమిరోజున గాఢానురాగముగల రామచంద్రమూర్తికిని, సుశీలకును, కట్నమేమియులేక మహావైభవమున పెండ్లియయ్యెను. ఆహా! వరకట్నమను దురాచారము మాన్పుటకు శ్రీరామచంద్రమూర్తియే మార్గదర్శకుడు కావలెగదా యని ప్రజలాతని పలువిధముల శ్లాఘించిరి.

—o—